פתרון ממ"ן 11 – אלגברה לינארית 1 (20109)

3 בפברואר 2023

שאלה 1

סעיף א'

נמצא את ערכו של α:

$$\alpha = 2 \cdot 4 - 3 \cdot \frac{1}{2}$$
$$\alpha = 8 - 3 \cdot 6$$
$$\alpha = 8 - 18$$
$$\alpha = 1$$

נמצא את ערכו של β:

$$\beta = \frac{2}{3} - \frac{3}{4}$$
$$\beta = 8 - 9$$
$$\beta = 10$$

סעיף ב'

.1

$$3x^2 = 6$$
$$x^2 = 2$$
$$x = 3, 4$$

.2

$$6x^2 + \frac{1}{2} = 0$$
$$6x^2 + 4 = 0$$
$$x^2 + \frac{2}{3} = 0$$
$$x^2 = 4$$
$$x = 2, 5$$

.3

$$5x + 4y + z = 0$$

$$z = -5x - 4y = 2x + 3y$$

$$\{t, s \in \mathbb{Z}_7 \mid (t, s, 2t + 3s)\}$$

שאלה 2

סעיף א'

$(A, \oplus, *)$ הוא אכן שדה. ניתן להוכיח כי זהו שדה לפי הגדרה 1.2.1, אך נעשה זאת בהישענות על עובדת היות $\mathbb{R}$ שדה. נגדיר את הפונקציה $f : A \to \mathbb{R}$ כך ש־$f(x,1) = x$. הפונקציה f היא חד־חד ערכית שכן עבור כל x, y מתקיים $f(x,1) = x = y = f(y,1)$ אם ורק אם $x = y$. פונקציה זו גם על, שכן כל מספר ממשי מוכל בתמונת f. ידוע לנו כי $\mathbb{R}$ הוא אכן שדה, וניתן לראות כי בהגדרת החיבור והכפל והרכבת הפונקציה f מתקבלות הגדרות החיבור והכפל בהתאמה של השדה $\mathbb{R}$, לכן בסך־הכול ניתן להסתמך על תכונות השדה $\mathbb{R}$ והפונקציה f ולראות כי גם $(A, \oplus, *)$ שדה.

סעיף ב'

1. הפעולה $*$ היא חילופית, שכן עבור כל $a, b \in \mathbb{R}$ מתקיים:

$$a * b = a + b - 2 = b + a - 2 = b * a$$

הפעולה גם קיבוצית, שכן עבור כל $a, b, c \in \mathbb{R}$ מתקיים:

$$(a * b) * c = (a + b - 2) + c - 2 = a + (b + c - 2) - 2 = a * (b * c)$$

2. נוכיח כי קיים איבר ניטרלי עבור הפעולה. אם איבר הוא ניטרלי, אז בביצוע הפעולה איתו הערך המקורי לא משתנה. ניצור משוואה מתאימה: $a * e = 0$, כאשר e מייצג את האיבר הניטרלי. נפתור:

$$a * e = a$$

$$a + e - 2 = a$$

$$e = 2$$

לכן קיים איבר ניטרלי לפעולה וערכו הוא 2.

סעיף ג'

נוכיח כי $\mathbb{Z}_9$ איננו שדה. על־פי משפט 1.2.6, בכל שדה אם מתקיים $ab = 0$, אז $a = 0$ או $b = 0$. ב־$\mathbb{Z}_9$ מתקיים $3 \cdot 3 = 0$, וזוהי סתירה להנחה כי הוא שדה, לכן $\mathbb{Z}_9$ איננו שדה.

שאלה 3

סעיף א'

נמיר את מערכת המשוואות למטריצת מקדמים ונדרגה:

$$\left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 2 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 2 & 1 & 2 \\ 1 & 1 & 1 & 0 & 2 \\ 2 & 1 & 1 & 1 & 8 \end{array}\right] \xrightarrow{R_1 \leftrightarrow R_3} \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 1 & 0 & 2 \\ 1 & 1 & 2 & 1 & 2 \\ 1 & 2 & 1 & 1 & 1 \\ 2 & 1 & 1 & 1 & 8 \end{array}\right] \xrightarrow[R_3=R_3-R_1, R_4=R_4-2R_1]{R_2=R_2-R_1} \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 1 & 0 & 2 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & -1 \\ 0 & -1 & -1 & 1 & 4 \end{array}\right]$$

$$\xrightarrow{R_2 \leftrightarrow R_3} \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 1 & 0 & 2 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & -1 & -1 & 1 & 4 \end{array}\right] \xrightarrow{R_4=R_4+R_3+R_2} \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 1 & 0 & 2 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 3 & 3 \end{array}\right]$$

נשתמש במטריצת המדרגות המפושטת ונבצע הצבה לאחור:

$$3t = 3 \to t = 1$$

$$z + t = 0 \to z = -1$$

$$y + t = -1 \to y = -2$$

$$x + y + z = 2 \to x = 5$$

הפתרון היחיד למערכת המשוואות הוא $x = 5, y = -2, z = -1, t = 1$.

סעיף ב'

על־פי למה 5.2.6 חיבור וכפל מודולו ניתנים לביצוע על תוצאות ומכפלות מספרים משדה $\mathbb{Z}$. ננצל זאת כדי להשתמש במטריצת המקדמים המצומצמת שחישבנו בסעיף הקודם ונחיל עליה את השדה $\mathbb{Z}_3$ על־ידי ביצוע מודולו לכל אחד מן הסקלרים במטריצה:

$$\left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 1 & 0 & 2 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 3 & 3 \end{array}\right] \equiv_3 \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 1 & 0 & 2 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & 2 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{array}\right]$$

הפעם ניתן לראות כי הגענו לשורת 0, לכן ישנו משתנה אחד חופשי, ממטריצת המדרגות אנו רואים כי משתנה זה הוא t. נבצע הצבה לאחור:

$$z + t = 0 \to z = -t$$

$$y + t = 2 \to y = 2 - t$$

$$x + y + z = 2 \to x + 2 - t - t = 2 \to x = 2t$$

קבוצת פתרונות מערכת המשוואות היא:

$$\{s \in \mathbb{Z}_3 \mid (2s, 2 - s, -s, s)\}$$

בשל היותו של השדה סופי, יש שלושה פתרונות למשוואה: $(0, 2, 0, 0), (2, 1, 2, 1), (1, 0, 1, 2)$

שאלה 4

תחילה, נמיר את מערכת המשוואות למטריצת מקדמים ונדרגה:

$$\left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 2 & a & -3-a \\ 1 & 2-a & -1 & 2-a \\ a & a & 1 & 7 \end{array}\right] \xrightarrow[R_3=R_3-aR_1]{R_2=R_2-R_1} \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 2 & a & -3-a \\ 0 & -a & -1-a & 5 \\ 0 & -a & 1-a^2 & 7+3a+a^2 \end{array}\right] \xrightarrow{R_3=R_3-R_2}$$

$$\left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 2 & a & -3-a \\ 0 & -a & -1-a & 5 \\ 0 & 0 & 2+a-a^2 & 2+3a+a^2 \end{array}\right] = \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 2 & a & -3-a \\ 0 & -a & -1-a & 5 \\ 0 & 0 & -(a+1)(a-2) & (a+1)(a+2) \end{array}\right]$$

(i) למערכת המשוואות יהיה פתרון יחיד אם אף שורה לא תתאפס במטריצת המקדמים המדורגת. ניתן לראות שעבור $a=-1$ השורה השלישית מתאפסת, ועבור $a=2$ השורה היא שורת סתירה, לכן כדי שיהיה פתרון בודד $a\neq -1,2$.

(ii) כאמור, הערך היחיד עבורו ישנו איפוס באחת השורות הוא כאשר $a=-1$, במקרה זה השורה השלישית מתאפסת, ו־z הופך למשתנה חופשי. נציב לאחור:

$$-ay-(a+1)z=5 \to y=5$$

$$x+2y+az=-3-a \to x+10-z=-2 \to x=z-12$$

הפתרון הכללי הוא $\{t\in\mathbb{R} \mid (t-12,5,t)\}$.

(iii) לא יהיה פתרון למערכת המשוואות במקרה שקיימת שורת סתירה במטריצת המקדמים המדורגת, אנו רואים כי רק במקרה ש־$a=2$ השורה השלישית הופכת לשורת סתירה.

שאלה 5

נמיר את מערכת המשוואות למטריצה ונדרגה:

$$\left[\begin{array}{cccc|c} 1 & a & a & a-b & b+1 \\ 1 & a+1 & a+b & 2a-b & a+b+1 \\ 3 & 3a & 3a+b & 3a-b & 4b+3 \\ 1 & a & a & 0 & 2b \end{array}\right] \xrightarrow{R_1\leftrightarrow R_4} \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & a & a & 0 & 2b \\ 1 & a+1 & a+b & 2a-b & a+b+1 \\ 3 & 3a & 3a+b & 3a-b & 4b+3 \\ 1 & a & a & a-b & b+1 \end{array}\right] \xrightarrow[R_3=R_3-3R_1,R_4=R_4-R_1]{R_2=R_2-R_1}$$

$$\left[\begin{array}{cccc|c} 1 & a & a & 0 & 2b \\ 0 & 1 & b & 2a-b & a-b+1 \\ 0 & 0 & b & 3a-b & -2b+3 \\ 0 & 0 & 0 & a-b & -b+1 \end{array}\right] \xrightarrow[R_4=R_4-3R_4]{R_2=R_2-2R_4} \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & a & a & 0 & 2b \\ 0 & 1 & b & b & a+b-1 \\ 0 & 0 & b & 2b & b \\ 0 & 0 & 0 & a-b & -b+1 \end{array}\right] \xrightarrow{R_2=R_2-R_3} \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & a & a & 0 & 2b \\ 0 & 1 & 0 & -b & a-1 \\ 0 & 0 & b & 2b & b \\ 0 & 0 & 0 & a-b & -b+1 \end{array}\right]$$

תחילה נראה עבור אילו ערכים של a ו־b יש למערכת המשוואות פתרון יחיד. למערכת יהיה פתרון יחיד כאשר למטריצת המדרגות לא תהיה שורת אפסים ושורת סתירה כלל. בשל הערך 1 המופיע בשתי השורות הראשונות במטריצה, שתי שורות אלה לא יכולות להשפיע על קיומו של פתרון יחיד. השורה השלישית תלויה כולה ב־b, לכן איפוסו יוביל לשורת אפסים ולאינסוף פתרונות. בשורה הרביעית ניתן לראות כי כאשר $a=b$ אז השורה תהיה שורת סתירה או שורת אפסים. לכן כדי שיהיה פתרון יחיד למערכת המשוואות חייב להתקיים $a\neq b, a\neq 0, b\neq 0$.

למערכת המשוואות אין פתרון כאשר במטריצת המדרגות יש שורת סתירה. כאמור, שורת סתירה תיתכן בשורה הרביעית בלבד. ניתן לראות שמצב זה יקרה כאשר $a=b$ וגם $-b+1\neq 0 \to b\neq 0$. דהינו לא יהיה פתרון למערכת המשוואות במצב שבו $a=b\neq 1$.

כפי שראינו, אם $b=0$ או $a=b=1$ אז יהיו אינסוף פתרונות עבור מערכת המשוואות. תחילה נמצא את הפתרון הכללי כאשר $a\neq 0, b=0$

על־ידי הצבה לאחור:

$$(a-0)w = -0+1 \to w = \frac{1}{a}$$

$$y = a-1$$

$$x+ay+az = 0 \to x = -a^2+a-az$$

לכן במקרה זה הפתרון הכללי יהיה $\{t \in \mathbb{R} \mid (-a^2+a-at, a-1, t, \frac{1}{a})\}$.

במקרה שבו $a=b=0$ אנו כבר יודעים כי אין פתרון למערכת המשוואות. נציב לאחור במקרה זה:

$$z+2w = 1 \to z = 1-2w$$

$$y-w = 0 \to y = w$$

$$x+y+z = 2 \to x = 1+w$$

לכן במקרה זה הפתרון הכללי הוא $\{t \in \mathbb{R} \mid (1+t, t, 1-2t, t)\}$.